

POSTANOWIENIE Z DNIA 1 WRZEŚNIA 2010 R.

III KK 86/10

Artykuł 139 § 1 k.p.k. znajduje zastosowanie także wówczas, gdy brak możliwości doręczenia pisma stronie wynika z faktu ukrywania się przed wymiarem sprawiedliwości, nawet gdy w czasie tego ukrywania doszło do pozbawienia jej wolności.

Przewodniczący: sędzia SN R. Malarski.

Sędziowie SN: M. Buliński, P. Hofmański (sprawozdawca).

Prokurator Prokuratury Generalnej: M. Wilkosz-Śliwa.

Sąd Najwyższy w sprawie Pawła S., w przedmiocie zarządzenia wykonania zawieszony kary, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 1 września 2010 r. kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 7 listopada 2003 r.,

o d d a l i ł kasację.

UZASADNIENIE

Rzecznik Praw Obywatelskich, na podstawie art. 521 k.p.k., zaskarżył na korzyść skazanego Pawła S. postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 7 listopada 2003 r. W kasacji podniesiono zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisów prawa procesowego.

wego, a mianowicie art. 22 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 2 k.k.w. i art. 4 § 2 k.k.w., polegającego na zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności bez wysłuchania skazanego, który o terminie posiedzenia nie został prawidłowo powiadomiony, co w konsekwencji stanowiło naruszenie przynależnego mu prawa do obrony. Opierając się na tym zarzucie, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania w przedmiocie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności w oparciu o art. 15 § 1 k.k.w. wobec zatarcia skazania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie jest zasadna i jako taka podlega oddaleniu.

Ustosunkowując się do zarzutu obrazy art. 178 § 2 k.k.w. należy zauważyć, że umknęło uwadze autora kasacji to, iż w przedmiotowej sprawie podstawą zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności był art. 75 § 1 k.k. W takiej sytuacji, zgodnie z art. 178 § 2 k.k.w., w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2003 r., a więc także w chwili orzekania przez Sąd Okręgowy w W., wysłuchanie skazanego przed wydaniem postanowienia o zarządzeniu wykonania zawieszanej kary, nie było obligatoryjne. W związku z powyższym, nie można podzielić twierdzenia autora kasacji, iż w sprawie doszło do rażącego naruszenia art. 178 § 2 k.k.w.

Nie ulega jednak wątpliwości, że czym innym jest ciężący na sędzię obowiązek wysłuchania skazanego przed wydaniem postanowienia w przedmiocie zarządzenia wykonania zawieszanej kary, czym innym zaś przysługujące skazanemu prawo do uczestniczenia w posiedzeniu sądu. Kwestię tę reguluje art. 22 § 1 k.k.w., z którego wynika, że o terminie posiedzenia sądu zawiadamia się między innymi skazanego. W konsekwencji, stosując odpowiednio art. 117 § 2 k.p.k., w zw. z art. 1 § 2 k.k.w., w postępowaniu wykonawczym nie przeprowadza się posiedzenia sądu, jeżeli skazany nie został powiadomiony prawidłowo o jego terminie. W ocenie

Sądu Najwyższego okoliczność, że uprawnieniu skazanego do uczestnictwa w posiedzeniu sądu nie towarzyszył ciążyący na sędzię obowiązek wysłuchania skazanego, nie może mieć znaczenia dla oceny, czy doszło do naruszenia prawa procesowego na skutek nieprawidłowego zawiadomienia go o terminie posiedzenia. Jest bowiem oczywiste, że uniemożliwienie stronie udziału w posiedzeniu sądu oznacza także pozbawienie jej możliwości zgłaszania wniosków na posiedzeniu i zabierania głosu we wszystkich kwestiach podlegających rozstrzygnięciu na tym posiedzeniu. W realiach rozpoznawanej sprawy kwestia ta jawi się jako niebudząca wątpliwości, w szczególności gdy zważy się, że przyjęcie takiej lub innej podstawy zarządzenia wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności może być tu rzeczą dyskusyjną, ze względu na sformułowany w art. 75 § 1 k.k. wymóg podobieństwa przestępstw.

Problem skuteczności zawiadomienia skazanego o terminie posiedzenia wyznaczonego na dzień 7 listopada 2003 r. w Sądzie Okręgowym w W. rysuje się jednak w rozpoznawanej sprawie jako sporny. Jak utrzymuje autor kasacji, skazany Paweł S. został w dniu 9 października 2003 r. zatrzymany przez służby celne w Hamburgu, a zatem nie mógł odebrać adresowanych do niego pism. Zdaniem Rzecznika, bez znaczenia pozostaje tu zarówno to, że fakt zatrzymania skazanego nie był w dniu orzekania znany Sądowi Okręgowemu w W., jak też to, że do zatrzymania skazanego doszło poza granicami kraju.

Należy jednak zauważyć, że pozbawienie wolności skazanego Pawła S. trwało jedynie do dnia 21 października 2003 r., a więc odzyskał on wolność przed powtórny awizowaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia Sądu Rejonowego w W., na którym zapadło zaskarżone kasacją postanowienie. Wynika to w sposób niebudzący wątpliwości z pisma Biura Międzynarodowej Współpracy Policji Komendy Głównej w Warszawie z dnia 13 lutego 2004 r. adresowanego do naczelnika Wydziału Kryminalnego

Komendy Wojewódzkiej Policji w B. oraz z pisma Oficera Łącznikowego Federalnego Urzędu Kryminalnego przy Konsulacie Republiki Federalnej Niemiec w G. z dnia 18 sierpnia 2010 r. Ustosunkowując się do owych pism na rozprawie kasacyjnej, przedstawiciel Rzecznika Praw Obywatelskich wywodził, że doręczenie zawiadomienia o czynności procesowej musi być uznane za nieprawidłowe, gdy choćby częściowo okres izolacji więziennej uprawnionego pokrywa się z okresem doręczenia.

Rozważenie tej kwestii wymaga uwzględnienia wniosków wpływających z treści przepisu art. 139 § 1 k.p.k. (w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.), który umożliwia uznanie doręczenia za skuteczne, jeżeli strona, nie podając nowego adresu, zmienia miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem. Według stałej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego, przepis ten dotyczy jedynie sytuacji, gdy do zmiany miejsca pobytu strony doszło z jej własnej woli, nie zaś wtedy, gdy nastąpiło to w wyniku pozbawienia jej wolności (por. na przykład wyroki z dnia: 27 października 2006 r., IV KK 25/06, R-OSNKW 2006, poz. 2062; 4 stycznia 2007 r., III KK 368/06, R-OSNKW 2007, poz. 3; 18 kwietnia 2007 r., III KK 289/06, R-OSNKW 2007, poz. 844; 30 sierpnia 2007 r., IV KK 291/07, R-OSNKW 2007, poz. 1907 i 23 kwietnia 2008 r., V KK 399/07, R-OSNKW 2008, poz. 933 oraz postanowienie z dnia 30 września 2009 r., I KZP 16/09, OSNKW 2009, z. 11, poz. 94). Uwzględniając ten kierunek wykładni należałoby dojść do wniosku, że doręczenie powinno być uznane za nieskuteczne, jeżeli na skutek pozbawienia osoby uprawnionej wolności doszło do uniemożliwienia jej odebrania zawiadomienia o terminie czynności procesowej. To, czy skutek taki wywołało pozbawienie osoby uprawnionej wolności przez część tylko okresu doręczenia musi być zaś oceniane *ad casum*, z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sprawy.

W realiach sprawy rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy, decydujące znaczenie ma jednak inna okoliczność niż fakt pozbawienia wolności ska-

zanego Pawła S. przez niemieckie służby celne. Otóż Paweł S. co najmniej od wiosny 2003 r. ukrywał się przed polskimi organami wymiaru sprawiedliwości, zaś w dniu 2 czerwca 2003 r. Sąd Rejonowy w R. wydał w stosunku do niego list gończy. W tej sytuacji fakt pozbawienia go wolności w Hamburgu nie może być uznany za decydujący z punktu widzenia oceny prawidłowości doręczenia mu zawiadomienia o terminie posiedzenia przed Sądem Okręgowym w W. Nie ulega bowiem wątpliwości, że ukrywając się przed wymiarem sprawiedliwości, a następnie wyjeżdżając do Niemiec, skazany naruszył obowiązek wynikający z art. 75 § 1 k.p.k. (w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.) i tym samym ograniczył, czy wręcz wyłączył, możliwość korzystania z uprawnień procesowych zagwarantowanych mu w postępowaniu wykonawczym. Stało się to nie w wyniku pozbawienia skazanego wolności, lecz w wyniku jego własnej decyzji. W tej sytuacji fakt pozbawienia skazanego wolności w wyniku jego zatrzymania w czasie, w którym wysłano na jego adres zamieszkania zawiadomienia o terminie posiedzenia, nie może mieć znaczenia dla oceny skuteczności doręczenia. Absurdem byłoby wszak utrzymywanie, że skazany, który ukrywa się przed wymiarem sprawiedliwości, uzyskuje profit na skutek pozbawienia go wolności w czasie, w którym awizowane są adresowane doń przesyłki. W konsekwencji zasadnym jest uznanie, że art. 139 § 1 k.p.k. znajduje zastosowanie także wówczas, gdy brak możliwości doręczenia pisma stronie wynika z faktu ukrywania się przed wymiarem sprawiedliwości, nawet gdy w czasie tego ukrywania doszło do pozbawienia jej wolności.

W świetle ustalonych okoliczności należało uznać, że doręczenie zawiadomienia skazanego Pawła S. o terminie posiedzenia przed Sądem Okręgowym w W. słusznie uznane zostało za skuteczne, nawet jeśli Sąd ten nie posiadał wiedzy o zatrzymaniu go w Niemczech w czasie, gdy awizowano zawiadomienie o terminie posiedzenia po raz pierwszy. Zarzut obrazy art. 22 § 1 k.k.w. uznany został w związku z tym za bezzasadny. W

konsekwencji niezasadny jest także podniesiony w kasacji zarzut obrazy art. 4 § 2 k.k.w.

Biorąc pod uwagę powyższe, orzeczono jak w postanowieniu.